

Budgetaftale 2023 for Region Sjælland

Følgende parter har den 31. august 2022 indgået nedenstående aftale om budget 2023 for Region Sjælland:

Regionsrådsformand Heino Knudsen (A)

Socialdemokraterne (A), Jan Hendeliowitz

Venstre (V), Jacob Jensen

Det Konservative Folkeparti (C), Christian Wedell-Neergaard

Socialistisk Folkeparti (F), Tina Boel

Dansk Folkeparti (O), Jan Herskov

Enhedslisten (Ø), Bruno Jerup

Nye Borgerlige (D), Githa Nelander

Radikale Venstre (B), Anne Møller Ronex

Løsgænger, Gitte Simoni

Aftale om budget 2023 for Region Sjælland mellem Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Nye Borgerlige, Radikale Venstre og Gitte Simoni

Forslaget til budget 2023, herunder sammenfatningen af budgettet, udgør sammen med budgetaftalen det samlede budget for Region Sjælland for 2023.

Grundlaget for budget 2023

Region Sjælland – for borgerne

Region Sjælland er til for borgerne. Regionsrådet har derfor i juni 2022 vedtaget strategien ”Region Sjælland – for borgerne - 2022-2025”, der forpligter regionen til at arbejde for 12 forandringer, der skal give borgerne bedre sundheds- og uddannelses tilbud tættere på, forebygge mere, sikre bedre sammenhæng i sundhedstilbuddene og øge den grønne omstilling bl.a. i regionens kollektive trafik.

Strategien skal understøtte den fortsatte omstilling af sundhedsvæsenet, der har som mål at forebygge indlæggelser og genindlæggelser i tæt samarbejde med kommuner og almen praksis ved at behandle borgeren tættere på eller i eget hjem. Målet er samtidig at styrke akutfunktionerne på sygehusene, så flere patienter, der bliver indlagt, hurtigt får den rette behandling.

Parallelt hermed skal der ske en målrettet forebyggelse af sygdom gennem tidlig opsporing af patienter, tidlige og mindre indgribende indsatser, fx gennem anvendelse af nye diagnostiske metoder, og ved at integrere forebyggelse som en aktiv del af behandlingen.

Et udfordret sundhedsvæsen

Omstillingen er nødvendig, for sundhedsvæsenet i Region Sjælland er særligt udfordret af både et stigende antal og mere komplekse patienter og stor mangel på sundhedspersonale og andet personale.

Bæredygtige sygehuse og specialer

Flere af regionens akutsygehuse og kliniske specialer er i dag så udfordrede, at det er vanskeligt at skabe bæredygtig drift og sikre god kvalitet i behandlingen. Når det nye Universitetshospital i Køge tages i brug i 2026, vil de fleste specialiserede behandlinger i Region Sjælland blive samlet på Sjællands Universitetshospital. Det vil få en række afledte konsekvenser for aktivitet og personale på regionens øvrige sygehuse.

Der skal samtidig tages stilling til etablering af nærhospitaler og deres funktioner i Region Sjælland, og hvordan den videre implementering af sygehusplanen og nærhospitalerne kan spille sammen med udkørende funktioner og flere digitale løsninger, der skal sikre udredning og behandling af borgerne tættere på eget hjem.

- Aftaleparterne er enige om, at der skal udarbejdes en samlet og politisk godkendt plan for, hvordan der fremadrettet kan sikres aktivitetsmæssigt og økonomisk bæredygtige sygehuse og robuste faglige miljøer.

Planen skal udarbejdes med afsæt i strategiens mål om, at flere borgere med de mest almindelige sygdomme skal kunne udredes og behandles så tæt på eget hjem som muligt, og at samspillet på tværs af sygehusene om mere patientvenlige forløb skal styrkes.

Mere lighed i sundhed

Udfordringerne i sundhedsvæsenet i Region Sjælland skaber ulighed i sundhed, især for borgere i regionens yderområder, hvor det er særligt svært at rekruttere, og borgernes sundhedstilstand generelt er dårligere. Rekrutteringsudfordringerne har bl.a. som konsekvens, at der er væsentlig dårligere lægedækning i Region Sjælland end i andre regioner, der er mindre plejepersonale, og visse kliniske specialer er ikke længere fagligt bæredygtige. Det har i sidste ende konsekvenser for kvaliteten i behandlingstilbuddet til regionens borgere.

Der er derfor behov for at styrke indsatsen for at skabe mere lige vilkår for at drive sundhedsvæsen, så borgerne i Region Sjælland har lige adgang til sundhedsydelser på samme niveau som i de andre regioner. Som grundlag for denne indsats igangsættes en analyse, der skal afdække forskelle i vilkårene for at drive sundhedsvæsen internt i Region Sjælland og i resten af landet.

- Aftaleparterne er enige om, at der udarbejdes en analyse, der kan bruges i Region Sjællands fortsatte indsats for at sikre borgerne mere lighed i sundhed.

Økonomisk udviklingsplan

Omstillingen af sundhedsvæsenet forudsætter, at der er råderum til prioritering af strategiske indsatser, der kan fremme omstillingen. Derfor blev der i juni 2022 indgået aftale mellem alle partier om en økonomisk udviklingsplan for 2023-2026, der skal skabe et økonomisk råderum på ca. 100 mio. kr. årligt til prioritering af nye initiativer.

- Aftaleparterne er enige om, at aftalen om den økonomiske udviklingsplan indarbejdes som grundlag for budget 2023 og de efterfølgende budgetter i 2024-2026.

Etableringen af råderummet forudsætter, at der gennemføres årlige tilpasninger på 40-50 mio. kr. for at sikre økonomisk balance. Aftaleparterne konstaterer, at dette dels vil ske gennem en række konkrete initiativer, der samtidig skal skabe incitament til omstilling, dels gennem rammebesparelser:

(Mio. kr.)	2023	2024	2025	2026
Digitale og arbejdskraftbesparende løsninger	5	15	25	30
Organisatoriske omlægninger	5	8	10	10
Forebyggelse af indlæggelser (primærsektor)	0	5	10	15
Undgå overbehandling (sygehuse)	0	10	25	35
Administration, kørsel og bygninger	5	5	10	15
Rammebesparelse	25	50	75	100
Tilpasningsbehov i alt	40	93	155	205

Partierne bag den økonomiske udviklingsplan er samtidig enige om, at der samlet set ikke må blive færre ressourcer til den direkte patientkontakt. Det er også forventningen, at sundhedsbudgettet år for år vil blive højere. Aftaleparterne er opmærksomme på, at den økonomiske udviklingsplan kan have som konsekvens, at der lokalt skal ske tilpasninger, fx i form af omprioritering af ressourcer, herunder personaleressourcer, til andre højere prioriterede opgaver.

Budgetmæssige usikkerheder

Region Sjælland har i 2020 og 2021 været præget af COVID-19, som bl.a. har betydet, at mange patienter har fået udsat deres operationer og behandlinger. Der er i løbet af 2022 gjort en stor og ekstra indsats for at nedbringe ventelister. Det er alt andet lige forventningen, at regionen kan være tilbage på et normalt aktivitetsniveau og et normalt niveau ift. overholdelse af behandlings- og udredningsretten ved udgangen af 2022.

Der er samtidig taget flere initiativer til at robustgøre Region Sjællands sundhedsvæsen til nye kriser, der måtte komme, så de i højere grad kan håndteres som en del af den normale drift. Det er bl.a. sket gennem investeringer i etablering af semi-intensive senge og kompetenceudvikling af medarbejdere.

Det er usikkert, om der kommer en ny bølge af COVID-19 i vintersæsonen 2022/2023, som igen vil føre til stigende indlæggelser og belaste sygehusene. Aftaleparterne konstaterer, at der i budgettet ikke er indarbejdet økonomiske reserver til at imødegå udgifter, der måtte følge af COVID-19 i 2023. Disse forudsættes finansieret af staten i lighed med tidligere år. Der er derfor også behov for tæt opfølgning på, hvordan COVID-19 vil påvirke den økonomiske situation i 2023, herunder hvordan forbruget på privathospitaler udvikler sig efter flere år med et ekstraordinært højt forbrug pga. af afvikling af ventelister. Der er desuden usikkerhed om evt. merudgifter forbundet med test og vaccinationsberedskab fra 2023.

Aftaleparterne konstaterer desuden, at den samfundsøkonomiske situation med kraftigt stigende priser ud over pris- og lønreguleringen og usikkerheder om forsyninger også indebærer en budgetmæssig usikkerhed i 2023.

For at imødegå evt. uforudsete udgifter er der i 2023 afsat 70 mio. kr. i en bufferpulje på sundhedsområdet og en bufferpulje på 20 mio. kr. inden for det kollektive trafikområde.

Fundamentet for omstilling

For at Region Sjælland kan lykkes med omstillingen af sundhedsvæsenet, skal fundamentet for driften være på plads. Foruden økonomiske ressourcer udgør regionens mange medarbejdere, nye digitale og teknologiske muligheder og mere inddragelse af borgere, civilsamfund og private aktører grundlaget for, at Region Sjælland kan overholde de grundlæggende patientrettigheder og realisere borgerløfterne i strategien "Region Sjælland – for borgerne".

Hurtigere udredning og behandling

Region Sjælland skal overholde patienternes ret til hurtig udredning og behandling inden for 30 dage samt fristerne i kræftpakkeforløb. Overholdelse af patientrettighederne har været særligt udfordret under Corona-krisen og den efterfølgende afvikling af ventelister. Regionsrådet har i august 2022 besluttet at afsætte yderligere midler til afvikling af ventelister i 2022.

- Aftaleparterne er enige om, at overholdelse af udrednings- og behandlingsretten og forbedret målopfyldelse på kræftpakkeforløb skal have høj prioritet i 2023. Udviklingen følges gennem løbende monitoreringer til Forretningsudvalget.

Medarbejderne er regionens DNA

Styrket rekruttering og fastholdelse

Der er behov for at afsøge helt nye muligheder og nytænke den måde, regionen arbejder med rekruttering og fastholdelse på. Regionsrådet har derfor nedsat et midlertidigt "Udvalg for rekruttering og fastholdelse" i 2022, der skal udarbejde et idekatalog som grundlag for videre udvikling af indsatsen. Som element i udvalgets arbejde drøftes bl.a. mulighederne for et stærkere samarbejde på tværs af Region Sjællands organisation om en mere systematisk og strategisk tilgang til rekruttering.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte en pulje på 20 mio. kr. i 2023 til opfølgning på idekataloget fra "Udvalg for rekruttering og fastholdelse", herunder initiativer ift. lønpolitiske værktøjer. Puljen prioriteres af Regionsrådet efter indstilling fra Forretningsudvalget.

Flere lægesekretærer/sundhedsadministrative koordinatore

Region Sjælland har igennem flere år arbejdet målrettet på at sikre de rette kompetencer til løsning af kerneopgaverne gennem indsatsen "Brug af flere faggrupper". Aftaleparterne har særligt fokus på, hvordan gruppen af lægesekretærer vil kunne understøtte det kliniske personale og samtidig medvirke til en mere effektiv forløbskoordination. Bedre forløbskoordination kan både gavne patienterne gennem øget vejledning ift. tværgående patientforløb og løfte kvaliteten i behandlingen ved at sikre bedre klinisk dokumentation, så Region Sjællands målopfyldelse ift. udrednings- og behandlingsretten samt kræftpakkeforløb forbedres. Regionsrådet har tidligere i efteråret 2021 bevilget midler til ansættelse af lægesekretærer til administrativ bistand på det medicinske og akutte område.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 4 mio. kr. årligt til ansættelse af lægesekretærer, der kan understøtte bedre forløbskoordination på de onkologiske, kirurgiske og ortopædkirurgiske afdelinger.

Samtidig vil initiativet "Brug af flere faggrupper" kunne videreudvikles med fokus på, hvordan lægesekretærers ressourcer og kompetencer fremover anvendes bedst muligt i organisationen.

- Aftaleparterne er enige om at igangsætte et samarbejde med den faglige organisation og sygehusene om et udviklingsforløb for faggruppen af lægesekretærer og sundhedsadministrative koordinatore.

Et godt arbejdsmiljø

Et godt arbejdsmiljø er en vigtig forudsætning for at kunne fastholde og tiltrække medarbejdere. Der gennemføres derfor en stor og vigtig arbejdsmiljøindsats på alle niveauer i organisationen.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte en pulje på 10 mio. kr. i 2023, der prioriteres af MED-Hovedudvalget til tværgående og lokale arbejdsmiljøindsatser i Region Sjælland.

Et godt arbejdsmiljø handler også om god ledelse. Region Sjælland har stort fokus på udvikling af ledere og prioriterer ledelsesudvikling på alle niveauer i organisationen. Det sker bl.a. gennem programmet "Ledelse på forkant", årlige ledelsesudviklingssamtaler og ledernetværk.

- Aftaleparterne er enige om, at Forretningsudvalget på et kommende møde skal drøfte omfanget og kvaliteten af de igangværende initiativer til ledelsesudvikling med henblik på at drøfte rammer for den fremtidige indsats.

Kompetenceudvikling

Det er et mål, at alle medarbejdere har de rette kompetencer til at kunne løse deres opgaver og har gode udviklingsmuligheder i deres job. Kompetenceudvikling af medarbejdere har derfor også høj prioritet i hele organisationen inden for de eksisterende budgetmæssige rammer. På socialområdet er der særligt behov for at styrke kompetenceudviklingen for at sikre kvalitet i de højt specialiserede tilbud.

Aftaleparterne er i den forbindelse enige om at anvende:

- I alt 6,3 mio. kr. i 2023-2025 til, at fem uuddannede medarbejdere på Kofoedsminde kan få tilbud om en meritpædagoguddannelse.
- 2 mio. kr. årligt til specialiserede og målgruppespecifikke efteruddannelsestilbud til uddannet socialpædagogisk personale.

Udgifterne finansieres via taksterne.

Et digitalt sundhedsvæsen

Digitaliseringsstrategi

I strategien "Region Sjælland – for borgerne" er målet, at Region Sjælland vil gå foran i den digitale og teknologiske omstilling, der kan forandre måden, som borgerne møder sundhedsvæsenet på. Der er som opfølgning på budgetaftale 2022 gennemført en analyse af digitaliseringsområdet for at sikre et bedre beslutningsgrundlag for fremtidige investeringer i digitalisering.

- Aftaleparterne er enige om at følge analysens anbefaling om at udarbejde en politisk besluttet digitaliseringsstrategi, der bl.a. skal forholde sig til prioriteringen af investeringer, der følger af strategien "Region Sjælland – for borgerne", tværregionale digitaliseringsprojekter og den nationale digitaliseringsstrategi.

Mere inddragelse

Region Sjælland har et mål om, at inddragelse af patienter, personale, pårørende, civilsamfund og private aktører m.fl. skal være en integreret del af arbejdet for at sikre bedre løsninger og større tilfredshed. Regionsrådet har nedsat et midlertidigt Inddragelsesudvalg i 2022-2023, der har til opgave at udvikle nye metoder og koncepter i forhold til arbejdet med inddragelse i Region Sjælland.

- Aftaleparterne er enige om, at der inden for det eksisterende budget til Regionsrådets aktiviteter kan finansieres initiativer med det formål at afprøve nye metoder til inddragelse.

Tættere på

Alle borgere i Region Sjælland skal have flere sundhedstilbud og andre velfærdsydelser tættere på, som er nemt tilgængelige og af høj kvalitet. Det kan bl.a. ske gennem flere digitale løsninger og udkørende funktioner, nem adgang til akut hjælp og en stærk praksissektor med adgang til egen praktiserende læge. Ved at behandle flere borgere tættere på skabes der samtidig mulighed for, at sygehusene kan udvikle mere specialiserede behandlingstilbud.

Nærhospitaler

Det er som led i den politiske aftale om en sundhedsreform besluttet, at der skal etableres op til 25 nærhospitaler i Danmark. Nærhospitalerne skal bl.a. fremme et øget tværsektorielt samarbejde mellem sygehuse, kommuner og almen praksis og skal sikre flere sundhedstilbud tættere på borgeren. Nærhospitalerne skal ses i sammenhæng med regionens øvrige sundhedstilbud, herunder arbejdet med at sikre bæredygtige sygehuse og specialer.

- Aftaleparterne er enige om, at der igangsættes en politisk proces med henblik på at fastlægge nærhospitalernes indhold, funktioner og placering. Processen er forankret i Forretningsudvalget.

Styrkelse af den karkirurgiske behandling

En tværregional analyse fra august 2022 viser, at der i Region Sjælland gennemføres flere amputationer og færre karkirurgiske forebyggende behandlinger end i andre regioner. Forretningsudvalget har efterfølgende vedtaget en handleplan, der fremadrettet skal sikre tidlig opsporing af borgere i risikogrupper og styrke den faglige udvikling på området, så borgerne behandles med de nyeste metoder og teknologier. Der iværksættes desuden forløbs- og journalgennemgange med henblik på læring og rådgivning af patienter om klage- og erstatningsmuligheder. I forventning om at den tidlige opsporing vil føre til flere patienter, forudsætter handleplanen også en øget kapacitet inden for området for at kunne forebygge, udrede og behandle flere patienter i risiko for amputation.

Der er i 2022 foreløbigt afsat 10 mio. kr. til implementering af handleplanen, der primært vil blive prioriteret til tidlig opsporing og forløbs- og journalgennemgang. Der er derudover behov for at afsætte midler til øget kapacitet og styrket faglighed gennem indretning af karrum, anskaffelser af udstyr og opnormering af klinisk personale.

- Aftaleparterne er enige om, at der indenfor budgettet prioriteres 5 mio. kr. i 2023 til engangsudgifter til indretning og anskaffelser mv. Der afsættes desuden 5 mio. kr. i 2023 og 10 mio. kr. årligt fra 2024 til drift af den udvidede funktion.

Styrket patientnær diabetesbehandling

Sundhedsprofilen for 2021 viser, at Region Sjælland har den højeste andel af diabetikere i landet. Regionsrådet har tidligere støttet etableringen af Steno Diabetes Center Sjælland, der gennemfører en lang række aktiviteter ift. bl.a. tidlig opsporing og forebyggelse af diabetes, herunder med fokus på udsatte og sårbare borgere, rådgivning om diabetesbehandling og styrkelse af tværsektorielt samarbejde om diabetes. Moderne diabetesbehandling er i stigende grad baseret på nye teknologiske og patientnære løsninger i form af bl.a. glukosesensorer og insulinpumper.

- Aftaleparterne konstaterer, at der er afsat 4,5 mio. kr. i 2023 stigende til 6,4 mio. kr. i 2026 og videre frem i budget 2023 til patientnær diabetesteknologi for at sikre mere lighed i behandlingstilbuddet. Regionsrådet har desuden prioriteret 15 mio. kr. af mindreforbruget i 2022 til indkøb af glukosemålere samt udskiftning af insulinpumper.
- Aftaleparterne er desuden enige om, at Sygehusudvalget i 2023 får en samlet status på Regions Sjællands indsatser på diabetesområdet.

Kræftbehandling af høj kvalitet

Regionsrådet vedtog i 2021 en 8-punktsplan for kræftområdet i Region Sjælland. Formålet med planen er at sikre en målrettet indsats for at løfte og udvikle kræftbehandlingen i Region Sjælland, så kræft opspores tidligere, patienter får en hurtigere og mere præcis tilpasset behandling, og alle får lige gode muligheder for behandling.

Overholdelse af kræftpakker

Region Sjælland har i længere tid været udfordret i målopfyldelsen af standardforløbstider på kræftområdet og ligger under gennemsnittet i de andre regioner. Det indgår i 8-punktsplanen på kræftområdet, at målopfyldelsen skal forbedres væsentligt ud fra ambitionen om, at Region Sjælland på sigt skal nå det nationale mål om, at 90 pct. af kræftpakkerne skal gennemføres inden for standardforløbstiderne. Der er i 8-punktsplanen ekstra fokus på at øge målopfyldelsen på de områder, hvor Region Sjælland ligger lavt sammenlignet med de øvrige regioner. Planen beskriver en række konkrete initiativer ift. bl.a. dokumentation, monitorering, kompetenceudvikling og styrkelse af kliniske specialer (fx patologi), der vil kunne forbedre målopfyldelsen.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 8 mio. kr. årligt til en målrettet indsats for at forbedre Region Sjællands overholdelse af forløbstiderne på kræftområdet. Midlerne prioriteres af Sygehusudvalget.

Plan for udvikling af personlig medicin

Med personlig medicin kan patienter tilbydes en individuel behandling med mere præcis prognose og måling af effekt af behandlingen, eller tegn på tilbagefald af tidligere kræftsygdom kan opdages tidligere. Flere regioner i Danmark tilbyder i dag præcis medicinering på baggrund af genetisk information til deres kræftpatienter for at sikre muligheden for målrettet behandling. Tilsvarende muligheder findes for nuværende ikke i Region Sjælland.

Regionsrådet besluttede i august 2022 at afsætte 2 mio. kr. i 2022 til et pilotprojekt med mere præcis medicinering af en gruppe patienter med mave-/tarmkræft. Det er forventningen, at projektet vil give bedre og mere effektiv behandling og færre kontroller for den enkelte patient samt reducere regionens medicinudgifter.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 2 mio. kr. i 2023 til videreførelse af pilotprojekt om præcis medicinering af en gruppe patienter med mave-/tarmkræft.

Med en mere systematisk indsats inden for personlig medicin vil tilbud om udredning og behandling af patienter med kræftsygdom i regionen kunne optimeres. Det vil imidlertid kræve massive investeringer i de kommende år. Der er derfor behov for en samlet plan for udvikling af området.

- Aftaleparterne er enige om, at der i 2023 og frem mod budgetlægningen for 2024 skal udarbejdes en samlet plan for, hvordan Region Sjælland i de kommende år kan investere i udvikling og implementering af personlig medicin. Udarbejdelse af planen forankres i Sygehusudvalget.
- Aftaleparterne konstaterer desuden, at der som grundlag for videre udvikling af personlig medicin og som led i aftale om etablering af Nationalt Genom Center er indarbejdet 26,3 mio. kr. i 2023 stigende til 36,3 mio. kr. i 2025 og videre frem i budget 2023 til drift af nyt center for genomisk diagnostik på Sjællands Universitetshospital og til øget anvendelse af helgenomsekventering (kortlægning af genmateriale) som led i behandlingen.

Ny fødeplan

Regionsrådet har tidligere besluttet, at der skal udarbejdes en fødeplan for Region Sjælland med udgangspunkt i anbefalinger fra Sundhedsstyrelsen. Fødeplanen skal bl.a. fokusere på forebyggelse og mere lighed i sundhed med fokus på sårbare familier ud fra et mål om at sikre sammenhængende og fleksible tilbud af høj faglig kvalitet.

Der skal med planen desuden tages stilling til forskellige fødetilbud, og hvordan der kan sikres bæredygtige og fagligt stærke miljøer tæt på borgeren. Foruden Region Sjællands fire fødesteder på akutsygehusene og hjemmefødselsordningen har regionen tidligere udbudt tre private fødesteder, hvoraf et fødested fortsat tilbyder private fødsler.

Der er tilrettelagt en proces for udarbejdelse af fødeplanen med involvering af Regionsrådet og de faglige miljøer m.fl. frem mod, at planen forventes endeligt vedtaget i juni 2023.

Der blev i Finansloven for 2022 afsat midler til regionernes fødeområder med aftalen ”En god start på livet”. Som led i aftalen er der afsat 15,4 mio. kr. i 2022, 15,8 mio. kr. i 2023, 16,4 mio. kr. i 2024 og herefter 13,9 mio. kr. varigt til initiativer på fødeområdet, der bl.a. skal fastholde personale og finansiere ret til to dages barselsophold eller hjemmebesøg efter fødsel. Disse midler er indarbejdet i budgettet.

- Aftaleparterne er enige om, at der som led i forhandlingerne om fødeplanen tages stilling til behovet for finansiering ud over midlerne fra Finansloven.

Styrkelse af det medicinske område

Aftaleparterne har stort fokus på den udfordrede driftssituation på det medicinske område og har tidligere friholdt området for rammebesparelser.

- Aftaleparterne er enige om at yde et tilskud til det medicinske område på 4 mio. kr. i 2023 som kompensation for de rammebesparelser, som området er pålagt i den økonomiske udviklingsplan i 2023.

En styrket Psykiatri

Et stort og stigende antal borgere oplever dårlig mental sundhed, og psykiske lidelser udgør nu den største sygdomsbyrde i samfundet sammenlignet med andre diagnoser. Psykisk sygdom har store konsekvenser for den enkelte borger i form af kortere levealder og dårlig livskvalitet. Der er især et stort og stigende pres på børne- og ungdomspsykiatrien, der kalder på nye initiativer som beskrevet under afsnit om "Mere forebyggelse".

Opfølgning på 10-års plan og eftersyn af Psykiatrien

Regeringen har netop indledt forhandlingerne om en 10-års plan for Psykiatrien, hvor der lægges op til en permanent styrkelse af Psykiatrien gennem øget kapacitet og fokus på initiativer, der bl.a. skal styrke forebyggelse og et stærkere tværsektorielt samarbejde mellem regioner og kommuner.

Region Sjælland forventer, at der med aftale om en 10-års plan for Psykiatrien vil blive givet et markant fagligt og økonomisk løft til Psykiatrien, så flere kan komme hurtigere i behandling, og indsatsen kan måle sig med andre sygdomsområder. Der er tidligere med Finansloven for 2020 givet midler til området til investeringer i øget kapacitet.

Regionsrådet har tidligere gennemført et eftersyn af Psykiatrien i Region Sjælland som forberedelse til arbejdet med 10-års planen, der bl.a. har afdækket fremtidige udfordringer og potentialer og organisatoriske og personalemæssige forhold. Der er som opfølgning på dette eftersyn igangsat et arbejde med handleplaner for Psykiatrien.

- Aftaleparterne er enige om at afvente en politisk aftale om en 10-års plan for Psykiatrien i forventning om, at der medfølger nationale midler til finansiering af planen. Der vil herefter blive taget politisk stilling i Regionsrådet til behovet for at tilføre evt. yderligere midler til området.

Styrkelse af drift

Regionsrådet har gennem flere år prioriteret Psykiatrien højt, og der er foruden finanslovsmidlerne tilført midler til flere udviklingsprojekter som fx F-ACT teams i distriktspsykiatrien, den tværsektorielle samarbejdsmodel Stepped Care og etablering af onlineklinik. Aftaleparterne har stort fokus på den udfordrede driftssituation i Psykiatrien og har tidligere friholdt området for rammebesparelser.

- Aftaleparterne er enige om at yde et tilskud til Psykiatrien på 3,25 mio. kr. i 2023 som kompensation for de rammebesparelser, som området er pålagt i den økonomiske udviklingsplan i 2023.

Tilbud om behandling af tvangsoverspisning

Tvangsoverspisning eller "Binge Eating Disorder" (BED) er en alvorlig psykisk lidelse, hvor patienten oplever episoder med tvangsmæssige overspisninger efterfulgt af følelser af skam, skyld og væmmelse. Der er tale om en ny diagnose i Danmark, og erfaringerne med behandling er indtil videre begrænsede.

I Region Sjælland er tilbuddet forankret i Center for Spiseforstyrrelse i Roskilde med midlertidig finansiering fra en national puljeordning. Der er ønske om at udvide tilbuddet ved, at Center for Spiseforstyrrelse stiller rådgivning og sparring om patienter til rådighed på regionens øvrige psykiatriske afdelinger, hvis svær BED optræder sammen med andre psykiatriske sygdomme hos patienterne.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 1 mio. kr. i 2023 til udvidelse af regionalt tilbud om rådgivning og sparring ift. tvangsoverspisning (BED). Fra 2024 afventer regionen, at der nationalt sker en endelig afklaring af finansieringen i forbindelse med udarbejdelse af nationale, kliniske retningslinjer.

Stærkere tværsektorielt samarbejde

Der er stort fokus på at styrke det tværsektorielle samarbejde mellem Psykiatrien, kommunerne og praksissektoren for, at borgerne oplever mere sammenhængende forløb. Der er gennem årene taget en række initiativer, der skal styrke samarbejdet. Senest er der med initiativet Stepped Care udarbejdet en model for et mere forpligtende tværsektorielt samarbejde om borgere med psykiske lidelser med fokus på bedre overgange og mere sammenhæng i borgerens forløb. Der er også tidligere gjort erfaringer med forskellige former for integrerede samarbejder.

- Aftaleparterne er enige om, at projektet STIME (se ”Mere forebyggelse”) og arbejdet i sundhedsklyngerne skal bruges som katalysator for et styrket tværsektorielt samarbejde med kommunerne med fokus på bl.a. udbredelse af de gode erfaringer og flere fælles løsninger.

Høreområdet

Det har igennem flere år haft høj prioritet i Regionsrådet at nedbringe ventetider til høreapparatsbehandling i Region Sjælland. Der er derfor i flere år tilført midler til området, og der er taget initiativ til en reorganisering af området for også at sikre mere nære tilbud til borgere med ukomplicerede høretab. Initiativerne har ført til, at ventetiderne i dag er væsentligt lavere end for blot få år siden. Der har nationalt i perioden 2019-2022 også været afsat midler på Finansloven til nedbringelse af ventelister på området, men denne bevilling ophører fra 2023. Hvis der ikke tilføres varige midler til området, forventes det, at ventetiderne igen vil stige.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 3,75 mio. kr. årligt fra 2023 svarende til udlevering af 1.400 høreapparater for at opretholde den nuværende kapacitet i høreapparatbehandlingen.

Der er i udvalgte regioner gennemført en projekt, der har udviklet teknikker, som kan hjælpe børn med høretab til at høre og tale (AVT-behandling). Projektet ophører i 2022. Det anbefales i projektet, at børn med behandlingskrævende høretab i alle regioner fremover tilbydes AVT-behandling.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 1,5 mio. kr. årligt fra 2023, så børn med behandlingskrævende høretab i Region Sjælland kan tilbydes AVT-behandling.

Én indgang til akuthjælp

Region Sjælland overtager driftsansvaret for lægevagten den 1. oktober 2022. Målet er at sikre borgerne nærhed og let tilgængelighed ved akut sygdom. Regionsrådet har i den forbindelse valgt at samle de nuværende numre til akutte funktioner i ét fælles nummer 1818 til lægevagten.

Der er tidligere i budget 2022 afsat 10 mio. kr. til etablering af lægevagten ud over den tidligere driftsbevilling. Der er efterfølgende indgået ny overenskomst for at kunne rekruttere læger og andet sundhedspersonale til bemanding af lægevagten. Disse aftalemæssige forhold har ført til stigende lønomkostninger, og der vurderes derfor at være behov for yderligere finansiering.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte en pulje på 8 mio. kr. årligt til drift af lægevagt. Der følges op på udviklingen i udgifterne til drift af lægevagten ved kommende budgetopfølgninger.

Ny strategi for speciallægepraksis

Med et strategisk mål om at sikre flere behandlingstilbud tættere på borgerne vil speciallægepraksis i fremtiden komme til at spille en større rolle som en leverandør af nære sundhedstilbud svarende til specialiseret sygehusbehandling inden for en række specialer, herunder bl.a. medicinske og kirurgiske specialer og psykiatri. Antallet og fordelingen af speciallæger i Region Sjælland er meget varierende og er i høj grad betinget af historiske forhold.

Der er med ny overenskomst for speciallægehjælp desuden afsat midler til en udvidelse af kapaciteten på speciallægeområdet som følge af den demografiske udvikling.

- Aftaleparterne er enige om, at der i 2023 udarbejdes en politisk godkendt strategi for modernisering af speciallægepraksis, der bl.a. skal forholde sig til behovene for en kapacitetsudvidelse på området og specialiserede kompetencer i det nære sundhedsvæsen.

Flere medicinbokse

Regionsrådet har tidligere bevilget midler til etablering af medicinbokse. Den første medicinboks er indviet på Næstved Sygehus, og i september 2022 indvies medicinbokse på Nykøbing F. Sygehus og Holbæk Sygehus. I løbet af 2023 vil der også blive taget medicinbokse i brug på Slagelse, Køge og Roskilde Sygehuse.

Aftaleparterne ønsker at udvide ordningen med flere medicinbokse på sundhedscentrene i Nakskov og Kalundborg i deres åbningstider for at øge fleksibiliteten og tilgængeligheden for borgerne i regionens yderområder.

- Aftaleparterne er enige om, at der af puljen til fremrykning af bygningsvedligehold, der er prioriteret af Regionsrådet som led i disponering af mindreforbrug i 2022, afsættes 0,6 mio. kr. til indkøb af medicinbokse i 2022. Der afsættes derudover 1,4 mio. kr. årligt fra 2023 til drift af medicinboksene.

Flere skal have mere uddannelse

Region Sjælland har en stor andel af unge voksne i alderen 20-30 år uden en kompetencegivende uddannelse. Det er en udfordring, både for de unge selv, men også for hele Region Sjælland, hvor der er mangel på arbejdskraft særligt inden for velfærdsuddannelser og faglærte professioner. Der er derfor behov for indsatser, der øger motivationen til og mulighederne for, at regionens unge og voksne tager en uddannelse, også uden for de store uddannelsesbyer. En bedre uddannelsesdækning med flere uddannelses tilbud tættere på skal gøre, at flere afslutter en uddannelse.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte i alt 10 mio. kr. af de regionale udviklingsmidler i 2023 til en strategisk indsats "Mere uddannelse til flere" i samarbejde med regionens uddannelsesinstitutioner.

Mere forebyggelse

Borgerne i Region Sjælland skal have flere sunde og gode leveår. Det skal ske gennem en højere prioritering af især den patientrettede forebyggelse ud fra mål om at sikre tidlig opsporing, tidligere indsatser og ved at forebyggelse sker som en aktiv del af behandlingen, fx gennem træning før operation. En målrettet indsats på forebyggelsesområdet kan desuden lette presset på regionens sygehuse.

Organisering af forebyggelsesområdet

For at lykkes med målet om mere forebyggelse er der behov for dedikerede ressourcer, der kan arbejde fokuseret på at indfri ambitionerne om, at Region Sjælland går foran på

forebyggelsesområdet og sikrer sammenhæng, fremdrift og koordinering af en styrket og samlet forebyggelsesindsats på tværs af regionen.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 2 mio. kr. årligt til organisering af forebyggelsesinitiativer.

Forebyggelse af mistrivsel blandt børn og unge

Sundhedsprofilen 2021 viser betydelige udfordringer med børns og unges trivsel og mentale helbred. Der er samtidig sket en markant stigning i henvisninger til børne- og ungdomspsykiatrien i de seneste år. En aktiv forebyggelsesindsats kan være med til at reducere behovet for psykiatrisk behandling og mere indgribende indsatser senere i livet.

Region Hovedstaden har gode erfaringer med et tværsektorielt samarbejde med en række kommuner i hovedstadsområdet kaldet "STIME" (Styrket Tværsektoriel Indsats for børn og unges MEntale sundhed). I samarbejdet understøtter den regionale psykiatri det kommunale arbejde omkring forebyggelse af psykisk mistrivsel. Med et STIME -inspireret tilbud vil Region Sjælland tilsvarende kunne tage et øget ansvar for at forebygge sygdom/forværring blandt børn og unge i psykisk mistrivsel i et tæt og forpligtende samarbejde med kommunerne.

Initiativet indebærer, at Region Sjælland tilbyder kommunerne regional rådgivning, vejledning og kompetenceudvikling af kommunale medarbejdere ift. børn og unge i psykisk mistrivsel, mens kommunerne har fokus på nye måder at sikre systematisk opsporing og screening på samt en tidlig og relevant indsats ift. børn og unge i mistrivsel.

Til en start etableres samarbejde med fire kommuner i Region Sjælland – én i hver sundhedsklynge – hvor der kan udledes erfaringer fra, bl.a. med henblik på vurdering af, om STIME skal være en varig model, der evt. kan erstatte andre forsøg og projekter.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte en pulje på 5 mio. kr. i 2023, hvoraf 2,5 mio. kr. i 2023 forudsættes prioriteret inden for den tværsektorielle pulje, og derefter 5 mio. kr. årligt til finansiering af den regionale drift af et STIME-inspireret tilbud i Region Sjælland i samarbejde med én kommune i hver sundhedsklynge. Kommunerne forudsættes at finansiere indsatserne rettet mod børn og unge i psykisk mistrivsel.

Exercise First

Regionsrådet har tidligere prioriteret at finansiere aktiviteter i forskningsprogrammet Exercise First, der har fokus på reduktion af behov for operation og forebyggelse gennem træning blandt forskellige patientgrupper med eller i risiko for kroniske sygdomme. Over 1000 borgere har indtil nu været inddraget i programmet. Resultaterne er gode og viser, at fysisk aktivitet og træning kan forbedre fysisk og mental sundhed.

Med en udbredelse og idriftsættelse af projektet, så indsatserne kommer alle regionens borgere til gavn, vil der især være fokus på fire indsatsområder:

- Forebyggelse og bedre adgang til fysisk aktivitet og træning som behandling
- Træning som alternativ til kirurgi og vanlig behandling
- Træning i borgernes hverdagsliv
- Kvalitet af træning og sundhedsindsatser på tværs af sektorer

Exercise First vil desuden styrke partnerskaber med bl.a. foreningslivet og indgå i tættere samarbejde med sundhedsklyngerne.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 8,0 mio. kr. årligt til udbredelse og drift af Exercise First. Der gennemføres en opfølgning på tilbuddet efter to år, bl.a. med henblik på vurdering af effekten ift. ortopædkirurgiske behandlinger.
- Aftaleparterne er desuden enige om at afsætte 1,5 mio. kr. årligt til superviseret gangtræning af patienter med ”vindueskiggersyndrom”.

Gratis forebyggende tandpleje til kræftpatienter

Kræftpatienter, der skal i stråleterapi for kræft i hoved-hals området, er i stor risiko for at få skader på deres tænder og omgivende væv, der kan give alvorlige komplikationer og føre til mange efterfølgende behandlinger for patienten.

Et forebyggelsesprogram, hvor patienten tilbydes hyppigere kontroller samt flourbehandling og tandrensning, vil kunne øge muligheden for, at patienten bevarer tandsættet og undgår mange efterfølgende tandbehandlinger. Tilbuddet om gratis forebyggende tandpleje til patienter med hoved-hals kræft forudsætter ansættelse af 2-3 tandplejere.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 2 mio. kr. pr. år i 2023 og 2024 til et tilbud om gratis forebyggende tandpleje til patienter med kræft i hoved-hals området.

Omsorgscenter for hjemløse

Social ulighed skal reduceres gennem lige adgang til sundhedsydelser for alle, også udsatte og sårbare borgere. Hjemløse er en af de mest udsatte grupper, som er mere multisyge og indlægges oftere end resten af befolkningen. Antallet af hjemløse i Region Sjælland har været stigende i de seneste år.

Gruppen af hjemløse er særligt udsatte ved indlæggelse på sygehuse og har ofte behov for ro, restitution og hjemmepleje efter udskrivning. Regionsrådet har tidligere prioriteret at ansætte socialsygeplejersker på alle regionens sygehuse, der har fokus på at hjælpe de mest udsatte borgere under indlæggelse og ved udskrivelse, så de får de samme muligheder som øvrige patienter. Ordningen med socialsygeplejersker evalueres i efteråret 2022.

Der er behov for at etablere et tilbud for hjemløse mellem behandling på sygehuse og udskrivning til eget hjem (gaden). Etablering af et omsorgscenter, der tilbyder hjemløse et gratis ophold på op til 14 dage med kost og logi, sygeplejefaglig assistance samt social og rådgivningsmæssig støtte vil kunne udfylde et hul mellem eksisterende regionale og kommunale tilbud.

Omsorgscentret kan etableres i partnerskab med Dansk Røde Kors, der har stor erfaring med at drive lignende tilbud andre steder. Det vil være en forudsætning for etablering af omsorgscentret, at Dansk Røde Kors medfinansierer driften gennem aflønning af personale.

- Aftaleparterne er enige om at gå i dialog med Dansk Røde Kors om et partnerskab, der kan føre til etablering af et omsorgscenter for hjemløse i Region Sjælland med 10 pladser. Der afsættes 1,9 mio. kr. i 2023 stigende til 3,8 mio. kr. årligt fra 2024 til regionens medfinansiering af driften af centret samt 4 mio. kr. i anlægsudgifter i 2023, der finansieres gennem en forhøjelse af budgetreguleringspulje.

Bedre sammenhæng

Borgerne skal opleve et sundhedsvæsen uden mærkbare overgange på tværs af sektorer, og som tager udgangspunkt i borgernes behov for velkoordinerede behandlingsforløb. Det kræver et tæt samarbejde mellem sygehuse, kommuner og almen praksis og blandt regionens egne sygehuse.

Sundhedsklynger skal sikre sammenhæng

Med virkning fra 1. juli 2022 er der etableret fire sundhedsklynger i Region Sjælland, der er organiseret omkring de fire akutsygehuse. Derudover er der etableret et nyt sundhedssamarbejdsudvalg, der bl.a. skal sætte retning for arbejdet i sundhedsklyngerne. Der er i budgettet afsat 6 mio. kr. i 2023 til opstart af arbejdet i sundhedsklyngerne.

Det er regionens overordnede mål i arbejdet med sundhedsklyngerne at forebygge indlæggelser og genindlæggelser og at sikre mere lighed i sundhed for regionens borgere. Sundhedsklyngerne har også konkret fået til opgave at følge op på gennemgangen af patientforløb i handleplanen for styrkelse af den karkirurgiske behandling i Region Sjælland og vil danne rammen for det tværsektorielle samarbejde om forebyggelsesindsatsen "STIME".

- Aftaleparterne er enige om at prioritere 6 mio. kr. i 2023 til arbejdet med sundhedsklynger.
- Aftaleparterne er desuden enige om, at Region Sjælland i sin tilgang til sundhedsklyngerne skal arbejde for at forebygge indlæggelser og genindlæggelser foruden et fokus på målgrupperne: særligt komplekse patienter, den ældre medicinske patient og børn og unge, der mistrives.

72 timers behandlingsansvar

Region Sjælland vil arbejde for at skabe mere trygge og sikre overgange mellem sygehus og eget hjem ved at opretholde behandlingsansvaret for patienten 72 timer efter udskrivelse. Dette skal samtidig forebygge genindlæggelser.

- Aftaleparterne er enige om, at der i 2023 skal udvikles en model for indførelse af 72 timers behandlingsansvar på Region Sjællands sygehuse med baggrund i erfaringerne fra andre regioner.

Sampil med privathospitaler

Region Sjælland har en strategisk partnerskabsaftale med privathospitalet Aleris Hamlet med henblik på at sikre gode og sammenhængende patientforløb i situationer, hvor Region Sjællands sygehuse ikke kan nå at behandle borgeren indenfor udrednings- og behandlingsretten. Aftalen sikrer desuden, at Region Sjælland får mest sundhed for pengene gennem aftalte rabatordninger. Den nuværende aftale, der omfatter 15 kliniske specialer, udløber i juni 2023 og kan ikke forlænges.

- Aftaleparterne er enige om, at Region Sjælland skal tage initiativ til at udbyde en ny strategisk partnerskabsaftale om privat sygehusaktivitet.

Sprogundervisning

Region Sjælland har tidligere indført skærpede sprogkrav til udenlandsk sundhedspersonale med andet modersmål end dansk og har for at understøtte sprogkravene ansat interne sproglærere. Ud over selve sprogundervisningen varetages bl.a. test og screening af sproglige kompetencer samt mentorforløb. Indsatsen suppleres med aftaler om sprogundervisning via sprogskoler og private kursusudbydere. Der er en oplevelse af, at manglende dansksproglige kompetencer skaber utryghed i patienternes kommunikation med udenlandsk sundhedspersonale.

- Aftaleparterne er derfor enige om at gennemføre en kampagne, der via ledelsessystemet skal identificere udenlandsk sundhedsfagligt personale med utilstrækkelige dansksproglige kompetencer med henblik på tilbud om deltagelse i sprogkurser. Aftaleparterne ønsker desuden en status på behovet for sprogundervisning frem mod budgetlægningen for 2024.

IV-behandling i eget hjem

For at sikre bedre sammenhæng på tværs af sektorer og mere velkoordinerede patientforløb har Region Sjælland midlertidigt i 2021 og 2022 samarbejdet med visse kommuner om opgaveflytning af intravenøs behandling (IV-behandling). Samarbejdet indebærer, at patienter, der er påbegyndt IV-behandling under indlæggelse på sygehus, kan udskrives til videre behandling i eget hjem og i kommunalt regi understøttet af sygehusene.

- Aftaleparterne konstaterer, at der i budget 2023 er indarbejdet en bevilling på 3 mio. kr. årligt til en videreførelse af mulighederne for IV-behandling i borgerens eget hjem.

Grøn omstilling

Bæredygtige løsninger

Regionsrådet har vedtaget en klimahandlingsplan for Region Sjælland i 2022, der har fokus på initiativer i Region Sjællands organisation, der kan reducere klimabelastningen. Med budgettet for 2022 blev der ligeledes afsat midler til etablering af et klimasekretariat, der driver med interne processer ift. den grønne omstilling af Region Sjællands virksomhed. Der er i den nugældende klimahandlingsplan især fokus på handlinger med effekt, som kan gennemføres som led i den daglige drift, uden at det medfører nye bevillinger. Regionsrådet har i 2021 og 2022 prioriteret ressourcer til en ekstra indsats ift. hurtigere anskaffelse af et større antal el-ladestandere.

I klimahandlingsplanen for 2022 indgår et ambitiøst mål om, at 60% af Region Sjællands affaldsmængde skal genanvendes inden 2030. I dag genanvendes mindre end 25% af Region Sjællands affald. Affaldssortering og håndtering løftes ikke som en samlet opgave, og den grønne omstilling af affaldsområdet forbedres derfor langsomt. Gennem en ensartet, sammenhængende affaldssorteringsløsning kan Region Sjællands mål om 60% genanvendelse i 2030 realiseres.

- Aftaleparterne er enige om, at igangsætte 4 mio. kr. i 2023 og 6 mio. kr. i 2024 til et tværfagligt projekt, der skal sikre mere og bedre affaldssortering.

Region Sjælland har desuden opstillet ambitiøse mål i den regionale udviklingsstrategi for CO₂-reduktion og for genanvendelse af plastik, og regionen deltager i klimapartnerskabet DK2020.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 4 mio. kr. af budgettet til regional udvikling i 2023 til en videreførelse af disse aktiviteter på det regionale udviklingsområde.

Rent drikkevand

Jordforureninger udgør i stigende grad en trussel for grundvandet i Region Sjælland. Regionsrådet har vedtaget en strategi for jordforureningsområdet, der prioriterer indsatsen således, at 80% af midlerne til oprensninger efter jordforurening skal anvendes til at sikre rent drikkevand.

Sagen fra Korsør om forurening med PFOS har ført til en større national kortlægning af forureninger i drikkevand med flourstoffer (PFAS). Region Sjælland har fået kompensation på 2,5 mio. kr. fra staten til en ekstra indsats overfor PFAS i 2023.

- Aftaleparterne er enige om at prioritere interne personaleressourcer svarende til 1,5 mio. kr. som supplement til den statslige kompensation, således at der samlet set prioriteres 4 mio. kr. inden for budgettet til jordforurening og grundvandsbeskyttelse i 2023 til en indsats mod PFAS.

Strategi for jordforureningsområdet prioriterer desuden indsatsen ift. pesticidforureninger. Der er tidligere igangsat en målrettet indsats for at opspore kilder til pesticidforureninger i udvalgte vandforsyninger.

- Aftaleparterne er enige om at prioritere 2,0 mio. kr. inden for budgettet til jordforurening og grundvandsbeskyttelse i 2023 til en ekstraordinær indsats mod pesticider.
- Parterne er desuden enige om at opfordre regeringen og Folketinget til at prioritere indsatsen mod jordforurening økonomisk for, at regionerne kan løse opgaven tilfredsstillende.
- Parterne ønsker endelig, at Region Sjælland etablerer partnerskaber, der skal medvirke til at finde nye og innovative løsninger på, hvordan der fremadrettet kan sikres rent drikkevand i Region Sjælland.

Tilsyn med grusgrave

Region Sjælland ønsker at begrænse generne for borgerne, når der indvindes råstoffer fra grusgrave. Det sker gennem udførelse af både anmeldte og uanmeldte tilsyn, hvor der stilles krav til overholdelse af vilkår ift. støj, støv og reetablering af færdiggravede områder. Tilsyn med grusgrave har gennem flere år haft høj prioritet.

- Aftaleparterne er enige om at fastholde et stærkt fokus på tilsyn med grusgrave i 2023 og særligt i forbindelse med, at der åbnes nye råstofgrave.

Østbanen

Østbanen er en livsnerve for borgerne i den østlige del af Region Sjælland og en forudsætning for, at borgerne kan komme til uddannelse og job med grønne transportløsninger som fx lokalbaner.

Der har i Regionsrådet været en lang proces omkring den nødvendige sporrenovering på Østbanen og finansieringen af projektet, særligt efter at det første udbud af opgaven blev dobbelt så dyrt som forventet. Det er nu besluttet at genudbyde projektet med visse justeringer med et mål om, at Østbanen kan være driftsklar efter afsluttet sporrenovering senest i december 2024.

Region Sjælland ser i de kommende år generelt ind i store udfordringer med stigende udgifter til renoveringer af lokalbaner og indkøb af nyt materiel, der ikke kan afholdes inden for de eksisterende økonomiske rammer.

- Aftaleparterne er enige om at fortsætte en stærk interessevaretagelse op imod staten i forhold til at få løst udfordringen med tilskud til de nødvendige fremtidige investeringer i lokalbanerne, herunder finansiering af Østbanen.

Femern Bælt

Anlægget af Femern Bælt forbindelsen er i fuld gang og har allerede stor betydning for regionens erhvervsliv, arbejdsmarked og sociale og kulturelle relationer i det dansk-tyske samarbejde. Denne effekt vil kun blive forstærket frem mod den forventede åbning af forbindelsen i 2029. Region Sjælland vil arbejde for at udnytte fordelene ved Femern Bælt forbindelsen gennem styrkelse af det dansk-tyske samarbejde, initiativer ift. at sikre en sammenhængende og bæredygtige infrastruktur og understøttelse af et fælles uddannelses- og arbejdsmarked.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte i alt 4,5 mio. kr. af budgettet til regional udvikling i 2023 til initiativer, der kan udnytte potentialerne i Femern Bælt forbindelsen.

Den regionale udviklingsstrategi

Regionsrådet har vedtaget en regional udviklingsstrategi, der følges op af årlige handleplaner. Udvalget for regional udvikling, uddannelse, kollektiv trafik og internationalt samarbejde har prioriteret, at indsatserne i 2023 bl.a. skal have fokus på mindre råstofforbrug og nye

naturområder i nedlagte grusgrave, mere kultur, der styrker sundhed og læring og flere unge voksne med uddannelse og job (se afsnittet ”Tættere på”).

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 7,5 mio. kr. af de regionale udviklingsmidler i 2023 til initiativer i en handleplan til den regionale udviklingsstrategi. Midlerne prioriteres politisk.

Stærke lokalmiljøer

Region Sjælland ønsker stærke lokalmiljøer, der kan gøre det attraktivt at bo og leve i regionen. Regionen støtter derfor større folkelige og kulturelle begivenheder, der understøtter den regionale udvikling og kan bidrage til at skabe regional identitet.

- Aftaleparterne er enige om at afsætte 2 mio. kr. af de regionale udviklingsmidler i 2023 til en pulje til kulturelle og folkelige arrangementer. Midlerne prioriteres politisk.

Anlægsområdet

Med budget 2023 fastlægges den samlede investeringsplan for 2023-2032, der skal sikre overblik over de samlede og flerårige konsekvenser af igangsatte og planlagte investeringer i byggeri, digitalisering og apparatur.

Der er i budget 2023 skabt balance på anlægsområdet, men investeringsbehovet vil i den kommende årrække overstige de økonomiske rammer på anlægsområdet, der aftales med regeringen i de årlige økonomiaftaler. Der er derfor behov for at foretage skarpe prioriteringer af kommende anlægsinvesteringer for at konsolidere den samlede tiårige investeringsplan.

- Aftaleparterne er enige om, at der frem mod budgetlægningen for 2024 skal laves en samlet plan for prioritering af kommende anlægsinvesteringer.